



**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

IV. De variis rerum distinctionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

minis communi, ut omnis homo est animal; vel subiecto æquæ communi, ut omnis homo est animal rationale. Sensus conclusionis est, quod vniuersale omnino amittit vniuersalitatem quoties attribuitur subiecto singulari: si subiecto minus communi, habet illam ipsam vniuersalitatem, quam habet subiectum; ut animal si prædicetur de homine, non est genus, sed species. Cum autem prædicatur de subiecto æquæ communi, seruat vniuersalitatem.

Eius probatio.

Ratio ergo est, quia in omni prædicatione prædicatum & subiectum debent adæquari, adeo ut vnum non pateat latius quam alterum: sed subiectum prædicationis singularis est singulare: ergo prædicatum illius prædicationis, cuius subiectum est singulare, non est vniuersale, sed singulare: ergo in omni prædicatione, quæ vniuersale prædicatur de singulari, necesse est destrui ipsam vniuersalitatem. Deinde si vniuersale maneret vniuersale dum prædicatur de singulari, quoties dicitur, *Petrus est homo*, sensus esset, *Petrus est homo vniuersalis*; atque adeo, *Petrus est omnis homo*: ergo vniuersale destruitur per actualem prædicationem. Unde commune illud axioma manauit, quod communitas vniuersalis non descendit ad inferiora. Præterea certum est, quod vniuersale, ut maneat vniuersale, debet esse abstractum à singularibus: sed actualis prædicatio tollit abstractionem, quia prædicare nihil aliud est quam reddere id quod erat abstractum ei à quo erat abstractum: ergo vniuersalitas tollitur per actualem prædicationem.

Solutio primæ dubitæ.

Ad primam respondeo negando manere rationem naturæ obiectiue vnæ, quando illa natura prius abstracta prædicatur de multis; cum enim prædicatur de pluribus, tribuitur illis pluribus, idcirco non est amplius vnus conceptus obiectiuius. Imò non potest intellectus verè affirmare illam eandem naturam de Petro, quam affirmat de Paulo; sed necessariò affirmat diuersam. Denique natura, quæ est vniuersalis, est natura omnium hominum: sed natura quæ affirmatur de Paulo, natura est solius Pauli, non autem omnium hominum: ergo non est vniuersalis. Neque dicas naturam, quæ affirmatur de Petro, esse obiectiue naturam omnium hominum, non autem realiter. Contrà enim est, quia tunc natura non manet obiectiue natura omnium hominum per abstractionem, quando tollitur abstractio: sed per prædicationem tollitur abstractio: ergo in actuali prædicatione natura non manet obiectiue natura omnium hominum.

Solutio secundæ.

Ad secundam patet ex dictis in explicatione conclusionis, quod vniuersale potest seruari vniuersalitatem quando actu prædicatur de alio vniuersali æquè latè patente, ut si dicam, *Homo est animal rationale*; tunc enim prædicatum & subiectum adæquantur. Verum est quod prædicatum propositionis sumitur semper in suppositione confusa, quoties illa non conuertuntur: si autem conuertantur, verum non est.

Solutio tertiæ.

Ad tertiam nego illam maiorem. Illud non est prædicabile, quod destruitur si prædicetur; totum enim continuum bipalmare est diuisibile in partes; quod tamen si diuidatur, destruitur: definit videlicet esse bipalmare, si duo palmi sint diuisi. Vniuersale autem esse vniuersale non aliud est, quam illud esse tantum quoddam diuisibile in plura inferiora, in quibus singulis totum reperiatur.

Colliges ex his, quomodo vniuersale fieri possit non solum per primam, sed etiam per secundam & tertiam operationem; sit enim per secundam & tertiam prædicatum & subiectum sint vniuersalia: sit per

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

A discursum, si propositiones sint vniuersales.

De vniuersalibus in particulari, quæ possent hic desiderari, plenè tractata sunt in secunda disputatione logica, vbi egi de directione primæ mentis operationis.

QVÆSTIO IV.

De variis rerum distinctionibus.

Ad plenam vnitatis intelligentiam, de qua dixi hæc, requiritur necessariò notitia distinctionis, quæ opponitur vnitati; præsertim cum rei cuiuslibet essentia, & vnitatis tunc rectè determinetur, cum scitur distinctio rei à qualibet alia re; unde vulgò dicitur, quod idem est rei alicuius principium distinctiui, quod est eius constitutiui. Sunt autem quatuor de rerum distinctionibus scitu digna. Primò quid propriè sit, & quibus signis dignosci possit distinctio realis, quæ dicitur distinctio rei à re. Secundò, vtrum præter distinctionem rei à re debeat etiam admitti distinctio alia minor, quæ appellari solet modalis. Tertiò, vtrum admittenda etiam sit alia distinctio ante operationem intellectus, quæ dicitur ex natura rei. Quartò, vtrum admittenda etiam sit distinctio rationis. De alia distinctione, quam appellant virtuale, satis dictum est in tractatu de Deo.

SECTIO VNICA.

Quid sit, & quibus signis dignosci possit distinctio verè realis.

Vulgò dicitur, signum distinctionis huius esse, quod duo possint separata existere simul, vel certè quod eorum alterum existere possit, altero non existente in rerum natura, quod etiam possit existere sine illo.

Ratio tamen dubitandi esse potest, quia debet dari conceptus aliquis distinctionis, qui sit communis Deo, & creaturis: sed mutua illa separabilitas, & existentia vnus sine altero, non est conceptus distinctionis, qui conuenire possit Deo & creaturis: ergo ille non est conceptus verus distinctionis.

Triplex diuinitas.

Primò enim essentia Dei non distinguitur realiter à personaliitate ipsius Patris, & illa essentia communicatur Filio, non communicata personaliitate Patris, atque adeo separatur à personaliitate Patris: ergo potest aliquid esse separabile, quod tamen non est distinctum realiter.

Secundò tres personæ sanctissimæ Trinitatis distinguuntur realiter; & tamen implicat ut illæ inuicem vilo modo separentur: ergo separabilitas non est character proprius realis distinctionis.

Tertiò dependentia creaturæ à Deo distinguitur à creatura; & tamen creatura existere nullo modo potest sine dependentia; neque dependentia existere potest sine creatura dependente: ergo separabilitas non est signum necessarium ad realem distinctionem.

Dico primò, vbiunque reperitur mutua separabilitas, ibi necessariò est realis distinctio; quamvis sine mutua separabilitate, præsertim in diuinis, reperiatur huiusmodi distinctio.

Ratio euidentis est, quia vbi est pluralitas entitatum realium, ibi est distinctio illa, quæ appellatur maioris realitatis: sed vbi est separabilitas mutua, ibi est vera pluralitas entitatum realium; nam vtrique realiter sine altera existit, atque adeo est altera entitas ab entitate alterius: ergo vbi est mutua separabilitas, ibi est distinctio realis maior.

KKk z Sed

Sed illa tamen separabilitas non ita est signum distinctionis, ut ubicumque est distinctio, ibi sit necessarii talis separabilitas; cum personae sanctissimae Trinitatis sint inseparabiles, & tamen sint realiter distinctae. Ratio autem esse potest, quia ut aliqua duo distinguantur, satis est quod entitas realis unus non sit realis entitas alterius: sed sine separabilitate fieri potest ut realis entitas unus non sit realis entitas alterius, si nimirum entitates illae sint inter se necessarii connexae cum aliquo tertio; sicut in diuinis filio & paternitas sunt reuera plures; sed ita tamen necessarii connexae cum essentia diuina, ut sint prorsus ab ea & inter se inseparabiles: sed hoc tamen ita est proprium Deitatis propter infinitatem, ut non possit conuenire ulli creaturae.

Afferio
secunda.

Dico secundò, signum distinctionis realis, pro ut est communis Deo & creaturis, non posse propriè ullum assignari; signum autem illius distinctionis inter res creatas esse mutuam separabilitatem, vel distinctionem actionum, per quas producuntur; in diuinis solam operationem esse signum distinctionis, quae potest etiam aliquando in creatis signum esse distinctionis.

Eius probatio.

Ratio est, quia in diuinis certum est nunquam esse posse distinctionem sine oppositione relatiua, cum natura diuina infinita sit; atque adeò nisi obster oppositio, quidquid est in Deo, sit omnino vnum. In rebus autem creatis sine vlla relatione, aut oppositione reperitur distinctio realis, ut patet: ergo implicat ut signum vnicum sit, quo cognoscitur distinctio realis, tum in Deo, tum in creaturis; quamvis conceptus distinctionis vnicus omnino sit, entitatum videlicet realium pluralitas, quarum vna non sit altera. Igitur in creaturis cognoscitur distinctio, tum ex separabilitate vel entitatum, vel actionum; tum aliquando ex oppositione. In Deo non cognoscitur nisi ex sola oppositione. Hinc

Solutio
trium dubitat.

Ad primam respondeo, essentiam diuinam nullo modo separati à personaliitate ipsius Patris, quamvis communicetur Filio & Spiritui sancto; quia sic illis communicatur, ut Pater semper seruet eam infinitam perfectionem, quam communicat, & effundit in Filium; plenitudo enim diuinitatis est Pater ut Pater; & plenitudo diuinitatis est Filius, ut Filius, ut aiunt communiter Theologi, ex S. Athanasio.

Ad secundam negata est illa maior, quod signum distinctionis realis debeat esse aliquid commune Deo, & creaturis; nam in Deo propter eminentem perfectionem, cum tria vnum sint, id est tres personalitates inter se distinctae identificentur eidem naturae communi, implicat ut distinctio sit cum separabilitate; atque adeò sola relatio inuenire potest & significare distinctionem personarum.

Ad tertiam patet ex Physica, descendentiā creaturae à Deo distinguere à creatura; quia licet creatura existere possit sine aliqua dependentia indeterminate, potest tamen existere sine hac vel illa distributiue.

§. II.

Verum admittenda necessarii sit distinctio realis minor, quae appellatur modalis.

Ratio controuersa.

Præter distinctionem illam realium entitatum, alia distinctio etiam realis à recentioribus præfertim Philosophis asseritur, quae præcedit omnem operationem intellectus, & non est tamen inter proprias entitates mutuè separabiles, sed media

A quodammodo & diminuta est, inter duo, quorum alterum non sit propriè dicta entitas, sed modus aliquis entitati alicui propriæ sic affixus, ut sine illa existere nullo modo valeat. Omnes autem huiusmodi modos noui alij Doctores omnino damnant, frustra que inuentos esse prædicant sine vlla ratione, ac sine modo, Typhanus s. de hypostasi à cap. 40. usque 60. Martinon disp. 5. de Incarnat. probantque repugnare nuper inuentos hos modos S. Thomae ac Aristoteli. Rationes verò habent multas, sed adeò infirmas, & faciles, ut responsione vix vlla egeant.

B Ratio dubitandi primò est, quia si ponatur in rebus ista distinctio modorum, infinite multiplicentur realitates sine necessitate: v. g. quoties ratio fit quantitas, infinite producuntur extensiones totales; quando successiue mutatur corpus productum luminis, infinite mutantur actiones; cum sit motus localis, infinite producuntur vibrationes; quæ tamen omnia frustra sunt, quia per solas connotationes explicari omnia illa facile possunt. Modi ergo illi sunt superflui.

Secundò impossibiles sunt, & chimærici omnes isti modi; vel enim illi sunt entitates, vel non sunt entitates: si sunt entitates, habent existentiam realem distinctam à modificatis, atque adeò ab illis distinguuntur realiter: si non sunt entitates; ergo sunt purum nihil, cum sint non entia; inter ens enim & non ens non datur medium.

C Tertiò si semel admittatur distinctio modorum, omnia explicabuntur per modos; relatio enim, duratio, vbicatio, non minus erunt distincti modi, quam vnio, actio, substantia, motus, figura; imò nulla ratione poterit probari vnionem v. g. motum, figuram, esse modos tantum, non autem reales entitates, quæ non probetur etiam lumen v. g. species impressas impetu, & formas materiales non esse veras & solidas entitates à suis subiectis distinctas realiter realitate maiori, sed esse modos duntaxat: sicut vnio est modus, quia licet extrema vnita possint esse sine vnione, implicat tamen ut vnio sit sine extremis vnitis; similiter enim dici poterit, lumen & species impressas esse modos ipsius aeris, quia licet aer possit existere sine lumine, aut speciebus, lumen tamen & species non possint existere sine aere; vnde enim habes, quod vnio existere non possit sine extremis, lumen autem & species possint existere sine aere. Idem dico de forma materiali, quæ dici poterit esse modalis duntaxat entitas ipsius materie.

D Quartò implicat, ut modificatum realitate maiori distinguatur ab ipso modo, quin modus distinguatur eadem realitate maiori à modificato: sed modificatum distinguitur realitate maiori ab ipso modo, cum possit existere sine illo: ergo modus etiam realitate maiori distinguitur à modificato. Probatior maior, quia implicat ut aliqua duo inter se sint diuersa, & non sint eodem modo diuersa; sicut est impossibile, Petrum esse separatum à Paulo, quin Paulus sit realiter separatus à Petro. Implicat Parisios centum leucis distare Lugduno, quin Lugdunum centum leucis distare Parisiis. Implicat duo esse diuisa, quin sint eodem modo diuisa. Implicat vnum esse alteri æquale, quin alterum sit æquale illi.

E Dico tertiò admittendam necessarii esse modalem distinctionem, cuius proprius character & signum certissimum est separabilitas non mutua; ita ut modificatum existere possit modo illo non existente; modus autem nullo modo possit existere separatus à modificato.

Hæc

Quæst. IV. Sect. I. Distinctiones rerum. 665

Eius ratio. Hæc conclusio sæpe probata est in Physica, ubi ostensum est, & ut opinor, demonstratum, unionem materiæ & formæ in composito physico, imò & unionem partium integralium, esse aliquid realiter diuersum à partibus, quæ possunt realiter existere sine unionem; actionem etiam distinguere à termino, cum à diuersis agentibus possit produci vnus & idem effectus, atque aded necesse sit fieri alicubi mutationem, quæ fieri non potest nisi in actione. Atque id in motu locali videtur esse omnino indubitatum, cum impossibile sit mobile connotare de nouo aliquem locum, quem prius non connotabat, quin facta fuerit alicubi mutatio aliqua; prorsus enim implicat ut duo contradictoria de aliquo sint vera successiuè sine noua mutatione; quæ mutatio non fit in loco: fit ergo in ipso mobili, atque aded nouus ab eo acquiritur motus, qui non erat antè. De figura eadem ratio est, ut sæpe ostendi. De substantia idem demonstratur in sequenti disp. dum agam de substantia. Illud autem axioma, quod posui, quod duo contradictoria non possint successiuè predicari de aliquo sine mutatione alicubi facta, sæpe probatum est in Physica, & sanè demonstratum.

Solutio primæ dubitat. Ad primam respondeo nunquam sine necessitate debere multiplicari nouas entitates; sed ubi tamen euidenter est necessitas nouæ alicuius entitatis realis, non debere res explicari per connotationes, de quibus certissimum hoc etiam esse debet, quod nulla connotatio noua esse potest in rebus, nisi alicubi facta sit aliqua mutatio; si enim realiter omnia se habeant, sicuti se habebant prius, implicat ut aliquid connotet illud, quod prius non connotabat. Quoties ergo noua exurgit denominatio, quæ non poterit explicari sine reali aliqua mutatione in modis, toties dicam productum esse nouum aliquem modum. Quoties poterit explicari sine nouo aliquo modo, toties per connotationem explicabitur sine modis. Quomodo autem ratiocinatio fiat sine extensionibus infinitis categorematicè, & mutatio agentium sine infinitis actionibus, suo loco disputatum est in physica, ubi etiam negabam vocationem, durationem, relationem esse modos entitati rerum superadditos, quia sufficiens in illis intelligitur mutatio, saltè extrinseca, per quam explicetur noua denominatio facta in rebus.

Solutio secundæ. Ad secundam respondeo modos istos esse verè reales independentes ab operatione intellectus, non autem chimericos; sunt enim à parte rei veræ res, & vera entia. Quando verò dicitur, illas non esse entitates, impropria loquutio est; nomen enim entitatis, si significet id quod non est purum nihil, & quod est independentes ab omni fitione intellectus, quilibet modus est propria & vera entitas: si autem entitas significet id quod ita est ens, ut possit existere, saltè diuinitus, etiam si non efficiat aliud, & illud modifiet, modi non sunt entitates, quia essentialia hoc habent, ut sint affectiones quedam reales, & modi secundum quos dicantur se habere subiecta, quæ per ipsos denominantur. Vnio v. g. materiæ & formæ verè realis est, & propriè dictum ens; sed quia tamen nec esse diuinitus potest, nec definiti, nec explicari sine vnitis (quomodo enim erit vnio, si nihil vniet?) propterea dicitur modus, quia per eam duo extrema dicuntur certo aliquo modo se habere; dicuntur enim esse inuicem vnita. Eademque ratio est aliorum omnium modorum.

Solutio tertiæ. Ad tertiam infinitum esset & impertinens asserere nunc rationes, quare nec relatio, nec vbiatio, R. P. de Rhodis curs. Philosoph.

nec duratio sint modi, sed solùm connotationes. Vnio autem, actio, motus, subsistentia, figura sint veri modi; suis enim locis disputatum hoc est, & ostensum, quomodo sufficiens in illis inueniatur mutatio sine realitate modali noua; in istis autem necesse sit nouam produci realitatem. Quomodo autem possint distinguere entia illa, quæ sunt tantum modi, ab illis entibus, quæ sunt distincta realiter à subiectis, quibus insunt; dixi agens de vnione, actione, motu.

§. III.

Verum admitti possit distinctio aliqua formalis ex natura rei, ante operationem intellectus, quæ non sit realis.

Singularis est sententia Scoti & Scotistarum, Sententia Scoti. quod præter distinctiones duas reales iam assignatas admitti etiam debet alia tertia distinctio, quæ omnem præcedit operationem intellectus, & est verè à parte rei; sed nullo tamen modo realis est, aut modalis; quia est pluralitas duntaxat conceptibilitatum, non autem entitatum; ideòque appellatur distinctio formalis ex natura rei, ut non confundatur cum distinctione reali, & distinctione rationis; minor enim est distinctio quàm realis, & maior quàm distinctio rationis.

C Ratio autem dubitandi est primò, quia si datur distinctio à parte rei, quæ nec est inter entitates realiter distinctas, & tamen prior est omni operatione intellectus, datur distinctio formalis ex natura rei: sed admittenda necessariò est distinctio aliqua minor reali & modalis; maior autem quàm distinctio rationis: ergo datur distinctio formalis ex natura rei. Probat minor. Attributa Dei, & perfectiones substantiales eiusdem indiuidui creati non distinguuntur realiter aut modaliter; & tamen distinguuntur ante omnem operationem intellectus: ergo mediam habent inter illas distinctionem, quæ à parte rei est, & vocatur formalis. Antecedens, quantum spectat ad modalem, & realem indistinctionem, in confesso est apud omnes; de sola distinctione rationis probatur. Illa quæ nullo cogitante intellectu diuersas habent essentias, distinguuntur plusquam ratione: Dei attributa, & perfectiones substantiales eiusdem indiuidui nullo cogitante intellectu, diuersas habent essentias: ergo differunt plusquam ratione. Minor probatur. Illa nullo cogitante intellectu diuersas habent essentias, quorum diuersæ necessariò sunt definitiones, quibus explicatur essentia prout est à parte rei: sed Dei attributa, & perfectiones eiusdem indiuidui creati habent diuersas definitiones, quibus explicatur essentia eorum, prout est à parte rei; certum enim est, quod iustitia Dei aliter definitur, quàm Dei misericordia; rationalitas Petri aliter definitur quàm animalitas: ergo illa diuersas habent essentias.

E Secundò implicat ut denominationes contradictoriæ afficerentur & negentur de rebus, prout sunt à parte rei sine distinctione à parte rei: de variis attributis eiusdem entis, tum increati, tum creati affirmantur denominationes contradictoriæ; dicitur enim verè quod iustitia punit, misericordia non punit; intellectus cognoscit, voluntas non cognoscit; animalitas sentit, rationalitas non sentit: ergo inter illas perfectiones datur distinctio à parte rei.

Tertiò implicat ut intellectus verè cognoscat aliqua ut plura, quæ in seipsis à parte rei non sunt plura:

KKK

plura : intellectus verè cognoscit istas perfectiones ut plures, distinguit enim animalitatem à rationalitate, iustitiam Dei à misericordia : ergo illæ sunt à parte rei plures. Maior evidens est ; nam veritas cognitionis est conformitas eius cum re cognita, provt est à parte rei, non autem cum re cognita provt cognita ; vnde argumentor. Cum intellectus sine falsitate cognoscit iustitiam Dei provt distinctam à misericordia, cognoscit iustitiam existentem à parte rei : ergo à parte rei iustitia Dei distinguitur à misericordia. Idem dico de omnibus entibus, quæ vocantur connotantia ; nam illud à parte rei distinguitur, quod nullo cogitante intellectu aduenit rei alicui prius existenti : connotatio aduenit subiecto prius existenti, etiamsi nullus cogitet intellectus : ergo connotatio distinguitur à parte rei, non autem sola ratione à subiecto cui aduenit.

Conclusio
negans.

Prima
probatio.

Dico quartò, fictitiam omninò videri, & impossibilem omnem distinctionem formalem ex natura rei, quæ nec sit distinctio realis, nec distinctio rationis. Ratio est primò, quia inter duo extrema contradictoria nullum dari potest medium : distinctio realis, & distinctio rationis contradictoriè opponuntur : ergo nulla inter illas esse potest distinctio media, quæ neque sit distinctio realis, neque distinctio rationis. Distinctio ista formalis ex natura rei à Scotò excogitata, nec est distinctio realis, nec distinctio rationis : ergo illa est impossibilis. Maior est receptissima, sola minor eget probatione ; sic autem probatur. Illa duo extrema contradictoriè opponuntur, quorum vnum est affirmatio, alterum negatio eiusdem secundum idem : distinctio realis & distinctio rationis sic se habent, ut vna sit affirmatio, altera negatio eiusdem secundum idem, quod probò. Distinctio realis est pluralitas rerum, quæ prior est omni operatione intellectus, à qua non causatur ; distinctio rationis est pluralitas, quæ non est prior operatione intellectus, per quam solam causatur : sed esse prius, & non esse prius operatione intellectus ; causari per eam, & non causari, sunt affirmatio & negatio eiusdem secundum idem : ergo distinctio realis & distinctio rationis sunt affirmatio & negatio eiusdem secundum idem. Maior nota est, nam distinctio realis illa dicitur, quæ est in re, seu à parte rei ; nemo enim vocat à parte rei, nisi quod est in re : sed esse in re significat esse prius operatione intellectus, & esse ab illa independens : ergo distinctio realis illa est, quæ præcedit operationem intellectus, & ab ea non pender.

Enasio
Scotistarum,

Ludunt autem aduersarij dum aiunt distinctionem istam ex natura rei esse distinctionem conceptibilitatum ; non autem entitatum ; sic enim insto : istæ conceptibilitates diuersæ à parte rei, vel sunt purum nihil, vel sunt entia realia : non sunt purum nihil : ergo sunt entia realia. Sed distinctio entium realium à parte rei est distinctio realis : ergo distinctio ista ex natura rei est distinctio realis inter veras entitates. Deinde tunc est sola distinctio rationis, quando est distinctio duorum provt diuerso conceptu concipi possunt : sed distinctio conceptibilitatum est distinctio duorum provt diuerso conceptu possunt concipi : ergo ista distinctio conceptibilitatum est solùm distinctio rationis ratiocinata cum fundamento in re.

Secunda
probatio.

Secundò illa omnia, quæ dicuntur ab aduersariis distingui formaliter ex natura rei, sola ratione distinguuntur : ergo distinctio illa fictitia solùm est, nec est aliud quàm distinctio rationis. Antecedens sæpe alibi probatum est ; dicunt enim Sco-

tista v. g. Dei attributa distingui formaliter ex natura rei ; ostensum autem est *tract. 1. de Dio*, solam inter Dei attributa, tum absolutam, tum relativam, & essentiam reperiri distinctionem rationis, aliam omnem distinctionem esse impossibilem cum summa unitate, simplicitate, infinitate. Dicunt etiam aduersarij, perfectiones substantiales eiusdem individui creati distingui formaliter à parte rei, quod reiectum est *2. disp.* dum egi de gradibus metaphysicis. Nullibi ergo reperitur distinctio ista formalis diuersa vel à distinctione rationis, vel certè à distinctione verè reali.

Ad primam respondeo, nullam esse distinctionem mediam inter eam quæ realis est, & eam quæ solius est rationis. Ad probationem, nego Dei attributa, & diuersas perfectiones eiusdem individui habere diuersas essentias, nullo cogitante intellectu ; nam illorum omnium essentia non sunt diuersæ, nisi provt sub sunt conceptibus nostris inadæquatis, cum tamen à parte rei vnam habeant simplicem essentiam. Tota ergo difficultas est in illa propositione : Illa nullo cogitante intellectu diuersas habent essentias, quæ diuersas habent definitiones explicantes ea provt sunt à parte rei. Debet autem sic distingui ; quæ definitiones habent diuersas explicantes ea adæquate, provt sunt à parte rei, concedo ; explicantes ea inadæquate tantum provt sunt à parte rei, nego. Iustitia Dei v. g. si definitur adæquate provt est à parte rei, includet misericordiam, aliaque Dei attributa, imò & totam Deitatem : quando definitur præcisè ut iustitia est, explicatur solùm inadæquate, idque sola efficit operatio intellectus concipientis illas perfectiones inadæquate, id est præcisè ut respondent diuersis perfectionibus creatis : illa ergo est duntaxat distinctio rationis.

Ad secundam sæpe negata est illa maior : implicat ut denominationes contradictoriæ affirmentur & negentur de rebus provt sunt à parte rei, sine distinctione à parte rei ; si enim affirmentur & negentur secundum eandem formalitatem, vera est propositio ; si affirmentur & negentur secundum diuersas formalitates, est falsa : nam ex eo quod aliquid sit virtualiter multiplex, de illo potest aliquid affirmari & negari ; quod autem diuersas habet formalitates, virtualiter multiplex est : denominationes ergo illæ non sunt reuera contradictoriæ, cum non sint secundum idem formaliter.

Sed inquires : Formalitates illæ sunt à parte rei : ergo illa distinctio est à parte rei.

Respondeo, illas formalitates esse à parte rei, sed non esse plures aut distinctas à parte rei.

Ad tertiam respondeo, ut dixi, explicando universaliter, distinguendo maiorem ; implicat ut intellectus verè cognoscat aliqua ut plura, quæ in se ipsis non sunt plura, si cognoscat illa solùm inadæquate, concipiendò vnum alio non conceptu, nego maiorem ; si affirmet illa esse in se ipsis plura, concedo maiorem. Quando intellectus cognoscit Dei attributa ut plura, non affirmat illa esse plura, sed tantum concipit illa inadæquate concipiendò vnum non conceptu alio. De connotatiuis & relatiuis fusiùs dicam *disp. 4.* nunc tantum dico connotationem non posse rei alicui de nouo aduenire, nisi adueniat aliquid nouum reale, quod distinguitur à subiecto connotante ; atque adeò connotatio secundum id quod dicit in obliquo, semper distinguitur à subiecto connotante, sed hæc alia.

Quaest. V. Sect. I. De Veritate. 667

S. III.

De distinctione rationis, tum ratiocinatae, tum ratiocinantis.

Sequeretur vt de hac vtraque distinctione disputarem, quæ non est in rebus, sed per solam causatur operationem intellectus; cuius tanta vis est vt ea sepatet cogitando, quæ ne diuinitus quidem existere possunt separata; & diuidat ea, quæ sunt realiter indiuisibilia; & partes inueniat, vbi non est nisi summa vnitatis. Verum quia distingui per rationem vnum ab alio, non est aliud quam cogitari per intellectum altero non cogitato, seu præscindi per cognitionem ab eo cum quo est idem; nihil video necesse dicere de distinctione rationis præter ea quæ dixi initio quaestionis primæ de præcisionibus obiectiuis, quæ non sunt aliud quam distinctio rationis, vt eo loco plenè dixi. Præscindi enim obiectiue non est aliud quam distingui ratione.

QVÆSTIO V.

De veritate & bonitate, prout sunt proprietates entis in communi.

Quam longa fuit & multiplex controuersia de vnitatem transcendentali, quæ proprietates est prima entis, tam breuiter esse potest consideratio aliarum duarum, veritatis nimirum, & bonitatis, quia in Logica exposita est natura ferè tota veritatis; de bonitate in Ethica fusè dixi, vnde nunc de vtraque paucissima dicere satis erit.

SECTIO I.

De veritate transcendentali, prout est reciproca passio entis.

Veritatem distinguebam in Logica in transcendentalem, quæ appellatur veritas in essendo, conuenitque omni-enti; & formalem, quæ appellatur veritas in representando, estque propria solius cognitionis, quæ conformatur obiecto, dum representat illud sicuti est. Primæ illius veritatis propria hic quaritur ratio, & germanus conceptus, prout conuenit omni-enti, & est aliquid distinctum à veritate formali.

Existimat nimirum Vasquez 1. part. disp. 77. c. 4. veritatem solius cognitionis propriam esse; res enim non esse veras nisi extrinsecè, per denominationem ab intellectu, in quo causant veram sui cognitionem. Alij cum Aureolo & Alensi, volunt nihil veritatem esse aliud quam negationem extranei, aut apparentis: aurum v. g. illud dici verum, quod admixtum non habet æs, vel argentum. Lessius docet veritatem non esse aliud quam conformitatem cum sua regula, seu cum exemplari diuino, quæ cognitio est Dei practica de re prout faciendi. Suárez veritatem definit conformitatem cum vero conceptu intellectus. Communior sententia docet veritatem esse ipsam rei alicuius cognoscibilitatem.

Ratio autem dubitandi est, quia primò si sola rei cognoscibilitas est veritas transcendentis, sequitur veritatem non esse aliquid intrinsecum enti,

A sed solam denominationem extrinsecam à cognitione; nam esse cognoscibile non est aliud, quam posse cognosci: sed veritas, quæ reciproca est passio entis, non potest esse solum denominatio extrinsecam, quia proprietates entis sunt aliquid extrinsecum enti, illique soli conuenire possunt; denominatio autem extrinsecam, quæ petitur à sola cognitione, conuenit etiam entibus fictis; nam illa denominatur etiam cognita: ergo veritas transcendentalis non est sola rei cognoscibilitas.

Secundò si rei cognoscibilitas est veritas transcendentalis, datur circulus inter cognitionem & obiectum; cognitio enim est vera, quia tendit in obiectum; & obiectum est verum, quia terminat cognitionem; imò res erit vera, quia potest cognosci; & potest cognosci, quia est vera.

Tertiò illud quod est specificatum cognitionis non est aliquid dependens à cognitione, sed est illa prius: veritas transcendentalis est id quod specificat cognitionem, & est illa prior: ergo veritas non est aliquid posterius cognitione, sed cognoscibilitas est aliquid posterius cognitione, & ab ea dependens.

Dico primò veritatem transcendentalem non esse aliquid omnino extrinsecum enti, sed esse intrinsecam rei cognoscibilitatem, seu ipsam rem prout per seipsam ingenerare potest sui conceptum, & illum fundare.

Ratio primæ partis est, quia mera denominatio extrinsecam non potest esse reciproca passio entis, cuiusmodi est veritas. Imò cuilibet enti rationis, & non enti conuenit etiam denominatio huiusmodi extrinsecam, quæ petitur à cognitione; chimæ enim denominatur à cognitione: sed neque vlla ratio est cur cognitio dicatur vera intrinsecè, reliqua verò entia extrinsecè solum vera sint; nam veritas quidem formalis solius cognitionis est propria; veritas autem transcendentalis, ad omnia entia extenditur. Denique communis loquendi vsus rebus quibuscumque veritatem attribuit; nam dicitur v. g. hunc esse verum hominem, hoc esse verum aurum.

Secunda pars explicat proprium conceptum veri transcendentis; probari autem potest, quia dupliciter explicari potest rei alicuius cognoscibilitas: primò fundamentaliter, & quasi actiue, ac motiue: secundò formaliter, & quasi passiuè. Dicitur ens cognoscibile fundamentaliter, quatenus per seipsum potest causare in intellectu sui cognitionem, id est mouere intellectum ad sui cognitionem; cognitio enim fundatur in obiecto, & ab eo causatur; quia obiectum mouet intellectum ad sui cognitionem; & hoc, vt vides, prius est ipsa cognitio, cum eam causet. Dicitur ens cognoscibile formaliter, & quasi passiuè, quatenus potest esse terminus cognitionis, & hoc supponit cognitionem, & ab illa pendet: vnde argumentor. Vt aliquid sit proprietas entis, requiritur vt conueniat omni-enti reali, & non conueniat illi quod non est reale: sed esse cognoscibile fundamentaliter, & quasi actiue, conuenit omni, & soli enti reali; nullum enim est ens reale, quod per seipsum non possit causare in intellectu sui cognitionem; & nullum est ens rationis, quod possit illam causare per seipsum quia semper cognoscitur ad modum entis: ergo cognoscibilitas illa entis est proprietas eius reciproca, quæ appellatur veritas. Deinde illa cognoscibilitas entis est prior cognitione, quia muis in ordine ad illam cognoscatur & explicetur; est enim ens prout causat & fundat cognitionem.

Denique probari potest, quia veritas nullo alio modo

Conclusio
bimembris.

Non est
extrinsecam
denominatio.

Est cognoscibilitas
fundamentalis.

Sententia
Aureoli.